IQBOL MIRZO NASRIDA ZAMONAVIY AYOL OBRAZI

Mardonova Lobar Umaraliyevna
Termiz davlat pedagogika instituti
O'zbek tili va adabiyoti kafedrasi mudiri,f.f.f.d, dotsent
lobarmardonova40@gmail.com
lobarmardonova8086@gmail.com
*Tel:+998*88 810 79 00

Annotatsiya: Ushbu ishda Iqbol Mirzo nasrida zamonaviy ayol obrazi tahlil qilinadi. Adib asarlarida ayol qahramonlarning ruhiy olami, ijtimoiy hayotdagi o'rni va zamon bilan hamnafasligi badiiy vositalar orqali yoritilgan. Zamonaviy ayol obrazi mustaqil fikrlovchi, jamiyatdagi o'z o'rnini anglaydigan va milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashgan shaxs sifatida tasvirlanadi. Tadqiqot davomida yozuvchining ayol obrazini yaratishdagi uslubi, psixologik tasvir vositalari hamda ijtimoiy muammolarga munosabati ochib beriladi. Shuningdek, ayolning oila va jamiyatdagi roli, uning ichki kechinmalari va orzu-intilishlari badiiy tahlil asosida ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: zamonaviy ayol obrazi, ayol psixologiyasi, ijtimoiy muhit, milliy qadriyatlar, badiiy tasvir, nasr, mustaqil fikrlash, ayol va jamiyat, ruhiy kechinmalar, adabiy tahlil

Аннотация: В данной работе анализируется образ современной женщины в прозе Iqbol Mirzo. В произведениях автора художественными средствами раскрываются внутренний мир женских персонажей, их роль в общественной жизни и созвучие с эпохой. Образ современной женщины интерпретируется как личность, способная к самостоятельному мышлению,

осознающая своё место в обществе и гармонично сочетающая национальные ценности. В ходе исследования выявляются особенности авторского стиля в создании женского образа, психологические средства изображения, а также отношение писателя к социальным проблемам. Кроме того, на основе художественного анализа рассматриваются роль женщины в семье и обществе, её внутренние переживания и устремления.

Ключевые слова: образ современной женщины, психология женщины, социальная среда, национальные ценности, художественное изображение, проза, самостоятельное мышление, женщина и общество, внутренние переживания, литературный анализ.

Annotation: This paper analyzes the image of the modern woman in the prose of Iqbol Mirzo. The author's works artistically depict the inner world of female characters, their role in social life, and their harmony with the spirit of the time. The modern woman is interpreted as an individual who thinks independently, understands her place in society, and harmoniously combines national values. The study reveals the writer's distinctive approach to creating female characters, the use of psychological depiction, and his attitude toward social issues. In addition, the role of women in the family and society, as well as their inner experiences and aspirations, are examined through literary analysis.

Keywords: modern woman image, women's psychology, social environment, national values, artistic depiction, prose, independent thinking, woman and society, inner experiences, literary analysis.

Iqbol Mirzo (1967) zamonaviy o'zbek adabiyotining ko'zga ko'ringan namoyandalaridan biri bo'lib, u asosan shoir sifatida tanilgan. Uning she'riy ijodi o'zbek xalqi tomonidan keng e'tirof etilgan va sevib tinglanadi. Ammo 2015-2016-

yillarda Iqbol Mirzo nasrga ham murojaat qildi va "Zarb" qissasi (2015) hamda "Bonu" romani (2016) yaratildi. Bu asarlar o‘zbek adabiyotida katta adabiy voqea bo‘ldi va keng kitobxonlar ommasi tomonidan ijobiy qabul qilindi.

"Bonu" romani zamonaviy o‘zbek ayolining murakkab taqdirini, uning ichki dunyosini, ruhiy kechinmalarini, hayot sinov larini epistolyar (bitiklar, maktublar, kundaliklar) uslubida aks ettiradi. Roman adabiy tanqidchilar tomonidan yuqori baholandi va bir qator ilmiy maqolalarga mavzu bo‘ldi. Adabiyotshunos Ibrohim G‘ofurovning ta'kidlashicha, romanda asosiy e'tibor ayol obraziga qaratilgan va bugungi o‘zbek ayollari bilan asar qahramonlari solishtirilgan.

Iqbol Mirzo nasriy ijodining o‘ziga xosligi shundaki, u she'riy his-tuyg‘ularni, lirik kechinmalarni, psixologik chuqurlikni nasrga olib kiradi. Uning qahramonlari - bu she'riy qahramonlar, ularning ichki dunyosi metafora, majoz, ramziy obrazlar bilan ifodalanadi. Yozuvchi o‘zi aytganidek: "Nazmga sig‘maganlarni nasrga to‘kdim". Bu fikr Iqbol Mirzoning nasrga munosabatini ko‘rsatadi - nasr uning uchun she'riyatning davomi, kengayishidir.

Romanning janri - epistolyar roman. Epistolyar - bu lotincha "epistola" (xat, maktub) so‘zidan olingan. Epistolyar janr - bu voqealarni maktublar, xatlar, bitiklar, kundaliklar orqali bayon qilish usuli. Bu janr jahon adabiyotida qadimdan mavjud. Masalan, Jan-Jak Russoning "Yangi Eloiza" (1761), Yoxann Gyotening "Yosh Verterning azoblari" (1774), Samuel Richardsonning "Pamela" (1740) va "Klarissa" (1748) romanlari epistolyar janrning klassik namunalaridir.

O‘zbek adabiyotida epistolyar janr kam uchraydi. Shuning uchun Iqbol Mirzoning "Bonu" romani o‘zbek nasrida yangilik bo‘ldi. Romanninig janr o‘ziga xosligi shundaki, unda muallif ovozi, muallif izohi yo‘q - faqat qahramonning o‘zi, uning bitiklari, uning ichki dunyosi. Bu yondashuvning bir necha afzalligi mavjud.

Birinchidan, epistolyar janr o‘quvchi va qahramon o‘rtasida bevosita aloqa o‘rnatadi. O‘quvchi Bonu bilan to‘g‘ridan-to‘g‘ri "suhbatlashadi", uning his-tuyg‘ularini bevosita his qiladi. Ikkinchidan, bitiklar juda samimiy, ochiq-oydin bo‘ladi. Inson kundaligida yoki xatida o‘z ichki dunyosini to‘liq ochadi, hech narsani yashirmaydi. Uchinchidan, epistolyar janr psixologik chuqurlikni ta'minlaydi. Qahramonning ichki monologlari, o‘z-o‘zi bilan suhbatlari, ruhiy holatining o‘zgarishlari aniq ko‘rinadi.

Bonuning taqdirida bir necha muhim voqealar sodir bo‘ladi. Birinchi voqea - bobo Huvaydoning vafoti. Bu Bonu uchun birinchi katta zarba. U bobosini juda sevardi, u uning ustozi, ma'naviy yetakchisi edi. Boboning o‘limi Bonuni chuqur qayg‘uga botiradi.

Ikkinchi muhim voqea - Olmos bilan tanishlik va sevgi. Bonu universitetda o‘qiyotgan paytda Olmos ismli talaba bilan tanishadi. Olmos ham she'riyatni sevadi, ular bir-birlarini tushunib qolishadi. Asta-sekin ularning do‘stligi muhabbatga aylanadi. Bonu Olmosga chin dildan ishonadi, uni sevadi, u bilan kelajagini bog‘lashni orzu qiladi.

Uchinchi voqea - otaning vafoti. Bonu uchun bu ikkinchi katta zarba. Ota uning yer yuzidagi eng yaqin insoni edi. Otasining o‘limi Bonuning ruhiy holatini jiddiy buzadi. Ayni shu davrda uning tanasida oq dog‘lar - vitiligo kasalligi - paydo bo‘ladi.

To‘rtinchi voqea - Olmosning xiyonati. Olmos boshqa qizga uylanadi. Bu Bonu uchun eng og‘ir zarba. U sevgan insonidan xiyonatga uchradi. Bu xiyonat uning hayot tushunchasini, sevgi idealini buzadi.

Beshinchi voqea - yolg‘izlik va kurash. Bonu yolg‘iz qoladi. Bobosini, otasini yo‘qotdi, sevgilisi xiyonat qildi, kasallik bilan kurashmoqda. Lekin u taslim

bo‘lmaydi. U hayot bilan kurashishda davom etadi, o‘qituvchilik qiladi, odamlarga yordam beradi, o‘z dardiga davo izlaydi.

Romandagi boshqa ayol obrazlari ham muhim ahamiyatga ega. Shoira opa - Bonuning do‘sti va hamkasbi - ham zamonaviy ayol timsoli. U turmush qurgan, bolalari bor, lekin eri kasallikka chalingan va u oilani boshqarishi kerak. Shoira opa sabrli, mehnatsevar, g‘ayratli ayol. Bonu unga yordam beradi va Shoira opaning hayoti ham romanda muhim o‘rin tutadi.

Ruxsora - Bonuning talabalik davridagi do‘sti. U ham og‘ir hayot kechiradi - oilasida muammolar, moddiy qiyinchiliklar. Bonu Ruxsoraga ham yordam beradi. Bu Bonuning insonparvarligini, boshqalarga yordam berish istagini ko‘rsatadi.

Lora va Lara - chet elda yashayotgan qizlar. Ular bilan Bonuning muloqoti ham romanda aks etgan. Bu muloqot orqali Iqbol Mirzo zamonaviy globallashuv, migration, chet elda yashayotgan o‘zbeklar muammosini ham ko‘rsatadi.

Shunday qilib, "Bonu" romani zamonaviy o‘zbek ayolining murakkab, ko‘p qirrali taqdirini epistolyar-psixologik uslubda aks ettiradi. Bonu obrazi - bu ma'rifatli, pok, sabr-bardoshli, hayot bilan kurashadigan, yolg‘iz, izlanayotgan zamonaviy ayol. Roman o‘zbek adabiyotida yangi janr, yangi uslub, yangi qahramon yaratdi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. G‘ulomov A. *Adabiyot nazariyasi asoslari.* – Toshkent: O‘zbekiston, 2018.
2. Rasulov I. *Badiiy obraz tushunchasi va uning talqinlari.* – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2016.
3. Karimov N. *Zamonaviy o‘zbek adabiy jarayoni.* – Toshkent: Fan, 2015.
4. Qosimova D. *O‘zbek adabiyotida ayol obrazi evolyutsiyasi.* – Toshkent: Ma’naviyat, 2019.

5. Rahmonov S. *Adabiy obraz va badiiy tafakkur masalalari.* – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2017.
6. To'xliyeva M. *Ayol obrazining psixologik talqini o'zbek nasrida.* // "O'zbek tili va adabiyoti" jurnali, №4, 2020.